

GÖRAN ANDERSSON

Projekt Totalförsvaret Folkförankring

Inledningsvis kan konstateras i den svenska politiska världen instiftades ”den eviga freden” i och med Sovjetunionens upplösning och kalla krigets avslut. Ett begrepp som användes redan i början av 1920-talet var ”återtagande”. Detta innebär att man skulle analysera en framtida hotbild och om så var nödvändigt-upprusta.

Värnplikten avskaffades, en minimal Försvarsmakt inriktad i stort sett endast på att skickas ut på internationell tjänstgöring återstod. Civilförsvaret behövdes inte längre. Länsstyrelsernas försvarsenheter lades ner, befattningen civilbefälhavare togs bort. Ledningscentraler plomberades och gjordes oanvändbara. Alla beredskapslager tömdes. 100000tals skyddsmasker skickades till fjärrvärmeverken. 2014 var allt nedmonterat som enligt politiska beslut skulle vara nedmonterat.

Mot bakgrund av detta kan man konstatera att minst tio generationer har en mycket låg kunskap och

medvetenhet om totalförsvaret. Detta gäller på alla nivåer i den mening att man pratar om totalförsvaret.

KRIS OCH HOT

Samhället ska ha förmåga att hantera en kris eller kriser. Vad är då en kris? Enkelt kan en kris beskrivas som en händelse eller händelser som hotar grundläggande funktioner och värden i sin helhet eller vissa kritiska samhällsfunktioner. Kris är också en situation med krigsfara/krigshandlingar på vårt territorium eller i närområdet. Vilka hot kan då utlösa en kris?

- Arktis blir mer och mer intressant med sina naturresurser. Här har flera länder intresse.

- Pandemier, organiserad brottslighet, terrorism, cyberverksamhet, militära hot, hot mot elförsörjning och logistik.

Hoten hänger ihop i ett sammanhang när det gäller samhällets möjligheter till krishantering. Det vill med andra ord säga: totalförsvarets förmåga till krishantering. Krishantering och krigföring har gemensamma beröringspunkter: skydda våra grundläggande demokratiska värden, rädda liv och vidmakthålla eller återupprätta hotade samhällsfunktioner.

- Påfrestningar: lokala som exempelvis översvämningar, elavbrott eller rikstäckande som en pandemi.
- Säkerhetshot: terrorism, sabotage, cyberattacker, påverkansoperationer och liknande.
- Krigsfara, och sista steget väpnat angrepp

De senaste politiska besluten innebär nu att man ska börja och, i vissa fall, har påbörjat verksamheten med att återuppbygga totalförsvarsförmågan. Här kan nämnas återinvigning av regementen, upprättande av krishanteringsförmåga i kommuner, inrättande av försvarsenheter vid länsstyrelser, krigsplaceringsordrar, uttagning av fordon och entreprenadmaskiner till totalförsvaret plus ett antal andra åtgärder. Arbetet kommer att ta ett antal år, innan alla beslut har genomförts.

PROJEKT "FOLKFÖRANKRING TOTALFÖRSVAR" MED INNEHÅLL

Projektet har sjuats med syftet att kursdeltagarna ska nå kunskapsmål och attitydmål genom att bibringas positiv uppfattning om totalförsvaret. För att få genomföra en baskurs certifierar Försvarsutbildarna kursledare vid veckoslutskurser.

Kursledarna ska kunna genomföra utbildningen vid såväl civila myndigheter och företag som Försvarsmakten. Första kursen är genomförd och vid projekttidens slut är målet 40 certifierade utbildare.

Basen är att utbildarna börjar på dagens säkerhetspolitiska läge. Vad "kalla kriget" var är för de flesta i aktiv yrkesverksamhet upp mot 40-årsåldern okänt. Mot bakgrund av ovan nämnt har projektet "folkförankring totalförsvaret" påbörjats. Baskursen är tre timmar och är byggd på ett antal block.

Blocken är: Sveriges nationella säkerhetsstrategi, det svenska nationsbygget, försvarsvilja, omvärldsläget, omvärlden sedd med ryska ögon, gräzonsproblematik, lagstiftning, krishanteringsystemet, civilt försvar, militär balans i nordvästra Europa och totalförsvaret. Ett par punkter är värda att kommentera.

Av Sveriges nationella säkerhetsstrategi framgår bland annat: Samarbetet med NATO ger möjlighet att utveckla Försvarsmaktens operativa förmåga och bidra till kvalificerade internationella krishanteringsinsatser, samt bidra till att bygga säkerhet med andra. Militära konflikter i närområdet kommer att påverka mer än ett land. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett EU-land eller annat nordiskt land. Sverige förväntar sig att andra länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige ska kunna ge och ta emot civilt och militärt stöd (www.regeringen.se/informationssystem/2017/01/nationell-säkerhetsstrategi).

Omvärldsläget är idag ett annat än under kalla krigets årtionden. Kina är idag på mycket stark ekonomisk frammarsch. Som exempel kan nämnas att Kinas stålproduktion 2020 var 1053 miljoner ton, jämfört med USA:s 72,7 miljoner ton. Kina bygger sitt tredje hangarfartyg och målet är fyra. Taiwan kan bli en konfliktghard med hänsyn tagen till Kinas krav på att Taiwan tillhör Kina. Kina investerar enorma summor i Afrika och investerar även i europeisk infrastruktur (hamnar).

Omvärlden sedd med ryska ögon är att Ryssland är instängt. Krim och östra Ukraina är en del av Ryssland som inte kommer att släppas. De före detta buffertstaterna mot ryska territoriet, Polen, Östtyskland med flera är borta. Det är naturliga delar av Ryssland med ryska ögon sett. I Baltstaterna är militära enheter från NATO grupperade, representerade av flera länder. Det innebär att om någon av dessa länder angrips är det angrepp på NATO. Grekland och Turkiet är medlemmar i NATO.

Finland och Sverige är en buffertzonen mellan Ryssland och NATO. Ryssland vill absolut inte att något av dessa länder ska bli medlemmar i NATO. I öster finns Japan och i söder Kina som ekonomiskt växer.

VAD ÄR GRÄZONER?

Gräzonsproblematik är ett vitt begrepp. Det kan beskrivas som verksamhet som ska störa eller förstöra ett lands moral för att splittra landet. Verksamheten kan vara definierad eller misstänkt men det går aldrig att bevisa vem eller vilket land som ligger bakom. Exempel är falska konton på sociala medier, angrepp på datasystem i företag, banker, elförsörjning och logistik. Det kan även vara mord eller mordförsök på politiker eller opinionsbildare som är obekväma. I värsta fall soldater i uniformer och med materiel utan grad- eller nationalitetsbeteckningar som utför militära angrepp.

Kina utökar sin marina förmåga med ytterligare hangarfartyg. Bild: National Interest.

Gråzonsoperationer kan utgöra hela skalan från påverkan via cyberangrepp till "gröna gubbar" på andra länders territorium.

Lagstiftningen anger att: Totalförsvaret är en angelägenhet för hela befolkningen. Totalförsvarsplikten gäller alla som är bosatta i Sverige i åldrarna 16–70 år. Tjänstgöringen fullgörs som värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt.

Värnplikten gäller endast svenska medborgare mellan 19–47 år. Civilplikt ska göras inom områden som regeringen föreskriver.

Alla svenska medborgare ska mönstra det året de fyller 18 år. Mönstringen fullgörs genom att fylla i ett webbformulär. De mest lämpade blir kallade till fysisk mönstring. På sikt ska 8000 värnpliktiga tjänstgöra.

SKATTNING AV ATTITYDER OCH KUNSKAP

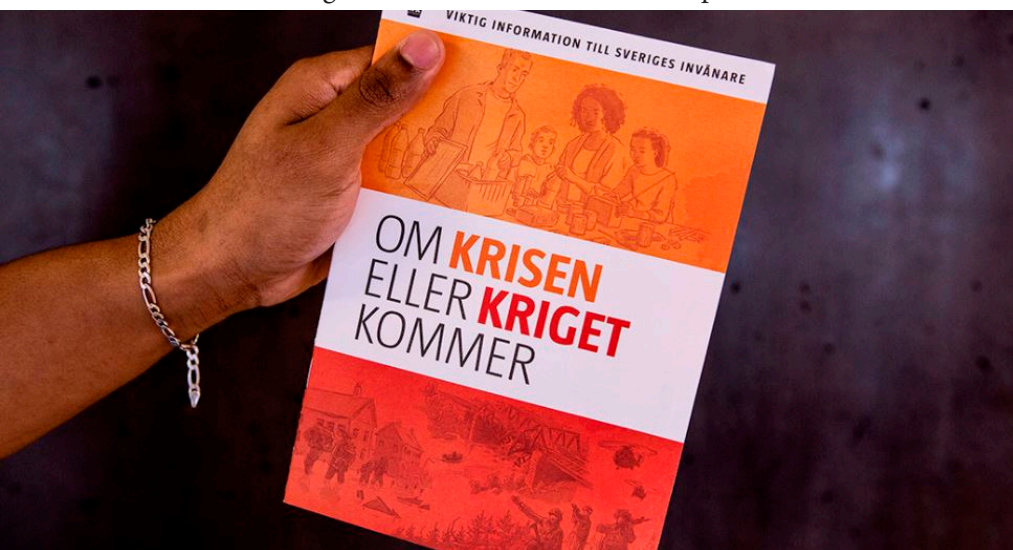
Man vet genom undersökningar att vi svenskar skattar Sverige mycket högt när man jämför med andra länder vad det gäller vår standard,

demokrati, fri- och rättigheter. Även försvarsviljan är hög, men kunskapen om verktygen och den praktiska beredskapen för att göra skillnad om krisen eller kriget kommer upplevs som låg. Hur många känner till den nationella säkerhetsstrategin, hur stor är kunskapen om totalförsvaret, vet individerna vad de ska göra om krisen kommer?

Detta är frågor som kursdeltagarna ska göras medvetna om och börja fundera på. Allt för att skapa ett robustare totalförsvaret. Det är inte bara som individ utan även i yrkesbefattningen som frågorna är aktuella.

KUNSKAPSINHÄMTNING

4,5 miljoner häften "Om krisen eller kriget kommer" delades ut 2018 till alla hushåll. Du som läser detta: Vet du var du har ditt häfte? Om inte, finns det på MSB hemsida.

Du vet väl var du har ditt häfte?

Försvarsmakten har bra information på sin hemsida:

-Gå in på FM hemsida: forsvarsmakten.se/sv/om-forsvarsmakten/darfor-finns-forsvarsmakten

Titta på sidan och gå sedan ner till fliken *samtalet* på vänster sida. Titta på filmsnuttarna *Intresset för Arktis*, *Påverkansoperationer* och *Teknikens framfart*.

På [youtube.com](https://www.youtube.com) finns det fem filmer som är klart sevärda:

När kriget kommer del 1: Den osäkra framtiden

När kriget kommer del 2: Gråzoner

När kriget kommer del 3: Det framtida slagfältet

När kriget kommer del 4: Det totala försvaret

När kriget kommer del 5: Vad är värt att försvara

Filmerna pågår 10–14 minuter. OBS: Blanda inte ihop med serien Om kriget kom

Avslutningsvis vill jag rekommendera läsaren att gå in på MSB interaktiva utbildning: Totalförsvaret-ett gemensamt ansvar.